

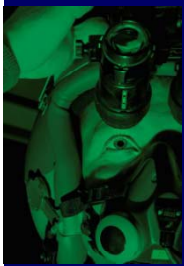
Στρατηγικές Μετάφρασης Αγγλικών Στρατιωτικών Νεολογισμών στα Ελληνικά

Γεώργιος Δαμασκηνίδης (EdD)

Εξωτερικός Συνεργάτης ΑΠΘ

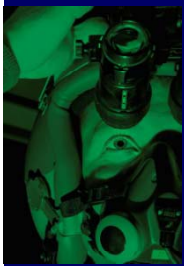
*10ο Συνέδριο ΕΛΕΤΟ
Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία*

Περίγραμμα Παρουσίασης

Στρατιωτική Ορολογία

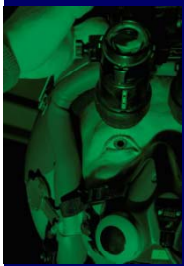
- Εισαγωγή
- Αγγλικοί νεολογισμοί και ελληνική στρατιωτική ορολογία
- Νεολογισμοί και μετάφραση
- Στρατηγικές μετάφρασης
- Το κείμενο πηγή των παραδειγμάτων
- Εφαρμογή των στρατηγικών μετάφρασης
- Συμπεράσματα

Εισαγωγή

Στρατιωτική Ορολογία

- Επαγγελματίες στρατιωτικοί και αγγλικός στρατιωτικός λόγος.
- Ελληνική στρατιωτική αρθρογραφία και έλλειψη εξειδικευμένων λεξικών και γλωσσάριων.
- Τεχνικών και επιχειρησιακών νεολογισμών που εμφανίστηκαν τις τελευταίες δεκαετίες.
- Ανάδειξη των ιδιαίτερων εννοιολογικών και γλωσσολογικών χαρακτηριστικών των νεολογισμών.
- Κύριες κατηγορίες νεολογισμών και τρόποι εφαρμογής και αξιολόγησης των στρατηγικών μετάφρασης από στρατιωτικούς.

Αγγλικοί νεολογισμοί και στρατιωτική ορολογία

Στρατιωτική Ορολογία

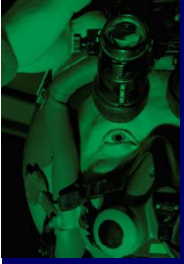
- Εμφάνιση μεγάλου αριθμού αγγλικών νεολογισμών στην ελληνική στρατιωτική ορολογία.
- Εισαγωγή εξοπλισμού υψηλής τεχνολογίας (κυρίως αμερικανικής προέλευσης) στο οπλοστάσιο των Ελληνικών Ένοπλων Δυνάμεων.
- Εκπαίδευση και χειρισμός του εξοπλισμού αποτελεί η αποτελεσματική μετάφραση εγχειριδίων από τα αγγλικά στα ελληνικά.
- Αυξανόμενος ρυθμός παραγωγής νέων αγγλικών όρων και έλλειψη εξειδικευμένων λεξικών.

Αγγλικοί νεολογισμοί και στρατιωτική ορολογία

Στρατιωτική Ορολογία

- Στρατιωτικοί αποκωδικοποιούν και κατανοούν νεολογισμούς (διεθνή βιβλιογραφία, εκπαίδευση σχολεία του εξωτερικού).
- Κατανόηση και μετάφραση αγγλικής στρατιωτικής ορολογίας.
- Επίσημη επιχειρησιακή-τεχνική ορολογία.

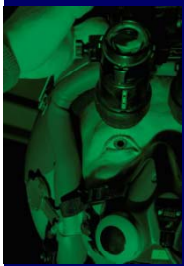
Νεολογισμοί και μετάφραση

- Η λέξη που περιγράφει μια καινοφανή ή πρωτότυπη ιδέα.
- Δημιουργία μιας εντελώς καινούργιας λέξη ή να προσδώσουμε σε μια ήδη υπάρχουσα λέξη νέα ερμηνεία.
- Τρία στάδια: δημιουργία, δοκιμή, καθιέρωση (και «κοινωνική αποδοχή»).

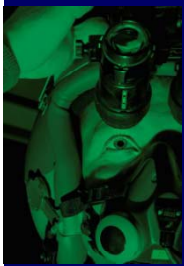
Νεολογισμοί και μετάφραση

- 1ο Στάδιο: ο ασταθής ορισμός είναι ακόμη πρώιμος και προτείνεται ως νεολογισμός ή χρησιμοποιείται μόνο από περιορισμένο κοινό.
- 2ο Στάδιο: ο νεολογισμός αρχίζει να διαμορφώνεται αν και δεν έχει γίνει ακόμη γενικά αποδεκτός.
- 3ο Στάδιο: σταθεροποίηση και αναγνωρισιμότητα. Αυτή η σταθερότητα επιτυγχάνεται συνήθως μέσω της παρουσίας του σε λεξικά, γλωσσάρια και μεγάλες ορολογικές βάσεις δεδομένων.
- 4ο Στάδιο: ο νεολογισμός τυγχάνει της «κοινωνικής αποδοχής» προσδιορίζοντας παράλληλα το χρονικό διάστημα κατά το οποίο θα αποτελεί νεολογισμό και την χρονική στιγμή που δεν θα θεωρείται πλέον «καινοφανής» λέξη αλλά συνήθης και καθιερωμένος όρος.

Νεολογισμοί και μετάφραση

- Μεταφραστική δημιουργικότητα: καινοφανές προϊόν συσχέτισης που πηγάζει από την μοναδικότητα του μεταφραστή αλλά και των μέσων, γεγονότων, ατόμων ή συνθηκών της κοινωνικής του ζωής.
- Μεταφραστική πιστότητα: η δημιουργία νεολογισμών είναι μια διαδικασία που πρέπει να διέπεται από κανόνες.
- Το λεξιλόγιο των τεχνολογικών και θετικών επιστημών βρίθει από παραγωγικούς όρους αποτελούμενους από γλωσσικά μορφήματα τα οποία παράγουν νόημα και αναφέρονται στα χαρακτηριστικά της λέξης.

Νεολογισμοί και μετάφραση

- Η λέξη *λευχαιμία* αποτελείται από δύο «συνθετικά μέρη», *λευκός* και *αίμα*, τα οποία δηλώνουν μια ασθένεια και, συγκεκριμένα, έναν τύπο καρκίνου που χαρακτηρίζεται από τη μη φυσιολογική αύξηση των λευκών αιμοσφαιρίων στο αίμα.
- Οι νεολογισμοί που δημιουργούνται σε επιστημονικά πεδία όπως στα μέσα ενημέρωσης, στη διαφήμιση και στον τεχνικό και επιστημονικό τομέα προκύπτουν ως απάντηση σε κάποια συγκεκριμένη ανάγκη.
- Ο νεολογισμός PC (Personal Computer) *Προσωπικός Υπολογιστής*, δημιουργήθηκε μόλις οι υπολογιστές έγιναν εμπορικό προϊόν διαθέσιμο στο ευρύ κοινό.

Στρατηγικές μετάφρασης

Στρατιωτική Ορολογία

Δύο βασικές κατηγορίες νεολογισμών.

- Μορφολογικοί: αφορούν στα παράγωγα, στις πολυσύνθετες λέξεις, στους συνδυασμούς λέξεων, στα ακρωνύμια και στα δάνεια.
- Σημασιολογικοί: αφορούν στις λέξεις που δημιουργούνται με:
 - Επέκταση
 - Μεταφορά
 - Αλλαγή στη γραμματική κατηγορία.
 - Υιοθέτηση όρου από άλλο πεδίο:

Στρατηγικές μετάφρασης

Στρατιωτική Ορολογία

- Επέκταση (ή διεύρυνση): επέκταση της σημασίας μιας ήδη υπάρχουσας λέξης προσδίδοντάς της καινούργια σημασία (μπορεί να περιλαμβάνει τη μετάβαση από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο ή το αντίστροφο).
- Μεταφορά: διεργασία κατά την οποία μια λέξη ή έκφραση χρησιμοποιείται για να αναφερθεί σε κάτι διαφορετικό από την αρχική της έννοια ή την κυριολεκτική της σημασία, με στόχο να υπαινιχθεί τη σχέση μεταξύ δύο πραγμάτων.
- Αλλαγή στη γραμματική κατηγορία.
- Υιοθέτηση όρου από άλλο πεδίο (π.χ. στην πληροφορική, ο όρος ιός (virus) αποτέλεσε αντικείμενο δανεισμού από τη μικροβιολογία για να περιγράψει μια δυσλειτουργία στο λογισμικό του υπολογιστή).

Στρατηγικές μετάφρασης

Στρατιωτική Ορολογία

Σχετική
ισοδυναμία

Μια ελληνική λέξη οποία είναι περισσότερο γενική ή πιο συγκεκριμένη από τον αγγλικό νεολογισμό (η λέξη *άρμα* γενική μετάφραση της αγγλικής *tank*, χρησιμοποιείται από το ευρύ κοινό για να περιγράψει πολλά είδη ειδικών στρατιωτικών οχημάτων, όπως τεθωρακισμένο όχημα μεταφοράς προσωπικού, οβιδοβόλο, κ.ά.)

Επεξήγηση

Συνοπτική περιγραφή με την αγγλική λέξη σε παρένθεση [η φράση *Premier League* «Το Αγγλικό Επαγγελματικό Πρωτάθλημα Ποδοσφαίρου (Premier League)»].

Μεταφραστικό
δάνειο

Δημιουργία μιας νέας λέξης (υπαρκτή στη γλώσσα πηγή, ανύπαρκτη στη γλώσσα στόχο π.χ. πολυμέσα (multimedia) ή ουρανοξύστης (sky scraper)

Τυποποιημένο
ς όρος ή
μετάφραση

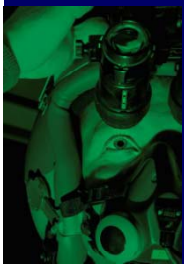
Η χρήση βοηθήματος, όπως ένα λεξικό, γλωσσάριο

Το κείμενο πηγή των παραδειγμάτων

Στρατιωτική Ορολογία

- Τυπικό αμερικανικό κείμενο που παρουσιάζει οπτικά συστήματα τελευταίας τεχνολογίας που μόλις τα τελευταία χρόνια αποκτήθηκαν από τις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις.
- Πληθώρα τεχνολογικών όρων και νεολογισμών και ο τυπικός αναγνώστης είναι ο επαγγελματίας στρατιωτικός και οποιοσδήποτε έχει ενδιαφέρον για θέματα αμυντικής τεχνολογίας.
- Πληροφοριακό κείμενο που αποτελείται από γλωσσική περιγραφή, φωτογραφίες των αμυντικών συστημάτων και έχει τη γενικότερη μορφή ενός κοινού εμπορικού διαφημιστικού φυλλαδίου.
- Σκοπός του μεταφραστή θα ήταν η κατά το δυνατόν οικειοποίηση του για το ελληνικό κοινό σε μια τυποποιημένη μορφή για κοινή χρήση από το σύνολο του στρατιωτικού προσωπικού.

Εφαρμογή στρατηγικών μετάφρασης

Στρατιωτική Ορολογία

Ουσιαστικό						
Εξαρτημένο	Ανεξάρτητο					
Πρόθημα	Επίθετο					
	Ρήμα	Επίθημα				
inter	oper-(ate)	able	<i>Μετάφραση</i>	διαλειτουργικό		

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Σχετική ισοδυναμία

Τυποποιημένος όρος/μετάφραση

Εφαρμογή στρατηγικών μετάφρασης

Στρατιωτική Ορολογία

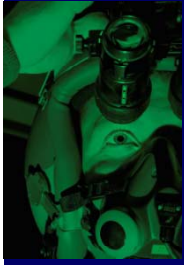
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Σχετική ισοδυναμία

Επεξήγηση

		Ουσιαστικό		
Ανεξάρτητο		Ανεξάρτητο		
Ουσιαστικό		Επίθετο		
		Ανεξάρτητ	Ανεξάρτητο	
		Ουσιαστικ	Επίθημα	
mission		tailor	able	Μετάφραση προσαρμοσμένο στην αποστολή

Εφαρμογή στρατηγικών μετάφρασης

Στρατιωτική Ορολογία

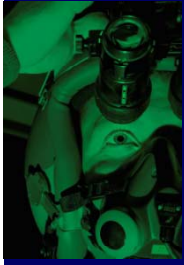
Ουσιαστικό	Ουσιαστικό		Ουσιαστικό	
	Ανεξάρτητο	Εξαρτημένο	Ανεξάρτητο	Εξαρτημένο
	Ρήμα	Επίθημα	Ρήμα	Επίθημα
[laser	design(ate)	ation]	carab-(le)- il	ity
			Κεντρικό θέμα	
Μετάφραση	δυνατότητα επισήμανσης στόχου με ακτίνες λέιζερ			

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Σχετική ισοδυναμία

Τυποποιημένος όρος/μετάφραση

Εφαρμογή στρατηγικών μετάφρασης

Στρατιωτική Ορολογία

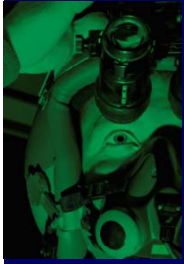
Επίθετο	Ουσιαστικό	Ουσιαστικό		Ουσιαστικό	
		Ανεξάρτ	Ανεξάρτ	Ανεξάρτητο	Εξαρτημένο
		Επίθετο	Ουσιαστικό	Ρήμα	Επίθημα
Integrated	[Laser]	[White	Light]	Point	er
				Κεντρικό θέμα	
Μετάφραση	Ενσωματωμένος καταδείκτης λέιζερ λευκού φωτός				

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Σχετική ισοδυναμία

Μεταφραστικό δάνειο

Εφαρμογή στρατηγικών μετάφρασης

Στρατιωτική Ορολογία

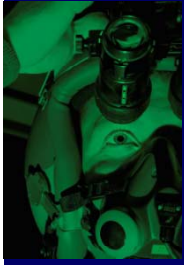
Ουσιαστικό		Ουσιαστικ	Ουσιαστικό		
Εξαρτημέν	Ανεξάρτητ		Ανεξάρτητ	Ανεξάρτητ	Εξαρτημέν
Πρόθημα	Ουσιαστικ		Ουσιαστικ	Ρήμα	Επίθημα
Bi-(n)	ocular	[Laser]	Range	find	er
			Κεντρικό θέμα		
<i>Μετάφραση</i>	Διοφθαλμικό αποστασιόμετρο λέιζερ				

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Μεταφραστικό δάνειο

Τυποποιημένος όρος/μετάφραση

Εφαρμογή στρατηγικών μετάφρασης

Στρατιωτική Ορολογία

Επίθετο		Ουσιαστικό	Ουσιαστικό		Ουσιαστικό		
<i>Ανεξ.</i>	<i>Ανεξ.</i>		<i>Ανεξ.</i>	<i>Εξαρ.</i>	<i>Ανεξ</i>	<i>Ανεξ</i>	<i>Εξαρ.</i>
Επίθετο	Ουσ.		Ρήμα	Επίθημα	Ουσ.	Ρήμα	Επίθημα
Light	weight	laser	designat-(e)	or	Range	find	er
			Κεντρικό θέμα				
<i>Μετάφραση</i>		Ελαφρύ αποστασιόμετρο επισημαντής λέιζερ					

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Σχετική ισοδυναμία

Μεταφραστικό δάνειο

Τυποποιημένος όρος/μετάφραση

Εφαρμογή στρατηγικών μετάφρασης

Στρατιωτική Ορολογία

Ουσιαστικ	Ουσιαστικό		Ουσιαστικ	Ουσιαστικ	Ουσιαστικ
	Ανεξ.	Εξαρ.			
	Ρήμα	Επίθημα			
Target	Acqui-(re)-s	ition	Laser	Observation	Night
					Κεντρικό θέμα
<i>Μετάφραση</i>	Συσκευή νυχτερινής παρατήρησης και πρόσκτησης στόχου λείζερ				

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Επεξήγηση

Μεταφραστικό δάνειο

Τυποποιημένος όρος/μετάφραση

Συμπεράσματα

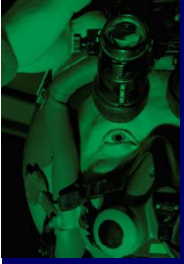
Στρατιωτική Ορολογία

Στρατηγικές απόδοσης αγγλικών νεολογισμών στην ελληνική γλώσσα και βασικά χαρακτηριστικά σύγχρονων στρατιωτικών όρων.

Έγκυρα λεξικά και επίσημα γλωσσάρια

Δυσκολίες στην ομογενοποίηση και ομοιομορφία της μεταφρασμένης ελληνικής στρατιωτικής ορολογίας.

Εξαγωγή χρήσιμων συμπεράσματα για προβληματισμό και μελλοντική χρήση.

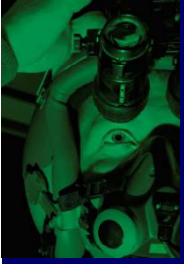
Συμπεράσματα

Στρατιωτική Ορολογία

Μη-ισοδυναμία αγγλικών και ελληνικών όρων και προσθήκη λέξεων ή/και φράσεων.

Δημιουργικότητα του μεταφραστή.

Το ανθρώπινο και υποκειμενικό στοιχείο του μεταφραστή και παρερμηνείες-ασάφειες .

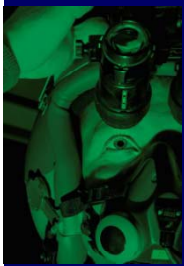
Συμπεράσματα

Στρατιωτική Ορολογία

Τα αντισταθμιστικά ωφελήματα του σώματος κειμένων.

Διαχωρισμός του νεολογισμού στα συνθετικά του μέρη και σε ζεύγη λέξεων και η αναγνώριση των λέξεων που προσδιορίζουν το κάθε ζεύγος.

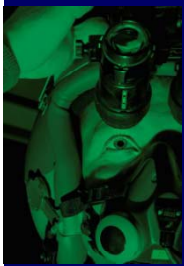
Ο στρατιωτικός μη-επαγγελματίας μεταφραστής και η εξοικείωση του με το γνωστικό αντικείμενο, επίπονη και χρονοβόρα διαδικασία, που αποδίδει καρπούς.

Συμπεράσματα

Στρατιωτική Ορολογία

Αν και το σώμα κειμένων που χρησιμοποιήθηκε για τον έλεγχο της μετάφρασης είναι, στην καλύτερη περίπτωση, ενδεικτικό, είναι δυνατόν να αντληθούν κάποιες πρώτες ενδείξεις για τη απόδοση των αγγλικών στρατιωτικών νεολογισμών στα ελληνικά οι οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν οδηγό για μια εκτενέστερη και πιο ενδελεχή ανάλυση προς την εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων και γενικεύσεων.

Στρατιωτική Ορολογία

Σας ευχαριστώ πολύ!

damaskinidis@hotmail.com